

Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. – С. 98-107.

4. Мірковець Д.М. Інститут керівництва досудовим слідством за проектом КПК України / Д.М. Мірковець // Проблеми реформування кримінально-процесуального та кримінального законодавства України: Мат. міжн. наук.-практ. конф. – Х.: ХНУВС, 2011. – С. 152-156.

5. 80 процентів поправок к новому УПК України уже одобрено // Закон и бизнес. – 2012. – №10 (1049). – 03.03-07.03 – С.4.

6. Тищенко С. Суб'єкти взаємодії сторони обвинувачення під час досудового розслідування / С. Тищенко // Вісник прокуратури. – 2013. – №1. – С. 49-54.

7. Юрчишин В.М. Місце і роль прокурора у досудовому розслідуванні та їх відображення в теорії, законодавстві і практиці: Монографія / В.М. Юрчишин. – Чернівці, Видавничий дім «Родовід», 2012. – 289 с.

8. Бабкова В. Проблеми здійснення прокурором наглядових повноважень у формі процесуального керівництва під час проведення досудового розслідування / В. Бабкова // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – №3. – С. 71-73.

9. Юрчишин В.М. Вказана праця. – С. 185.

УДК 343.163:343.101

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО НЕДОПУЩЕННЯ ВІДМОВИ ПРОКУРОРА ВІД ПІДТРИМАННЯ ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ У СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ВСТУП ДО ПРОБЛЕМАТИКИ

Дунас Т. О.,

кандидат юридичних наук,
начальник управління прокуратури
Львівської області,
старший радник юстиції

Руденко М. В.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правосуддя
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
Заслужений юрист України

Анотація: У статті розглянуто питання про недопущення відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення у суді.

Ключові слова: прокурор, державне обвинувачення, суд, недопущення відмови від державного обвинувачення.

Аннотация: В статье рассмотрен вопрос о недопустимости отказа прокурора от поддержания государственного обвинения в суде.

Ключевые слова: прокурор, государственное обвинение, суд, недопустимость отказа от государственного обвинения.

Annotation: The question of inadmissibility of the prosecutor's refusal to public prosecution in court is researched in this article.

Key words: attorney, public prosecution, the court, the inadmissibility of state charges.

Відповідно до статті 62 Конституції України «особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду».

Забезпечення доведеності вини особи у вчиненні кримінального правопорушення – одна із головних засад кримінального судочинства України, закріплених п. 3 ч. 3 ст. 129 Основного Закону.

Основним суб'єктом, на якого покладається виконання цього надзвичайно відповідального конституційного обов'язку, є прокурор (пп. 1, 3 ст. 121 та п. 5 ч. 3 ст. 129 Конституції України). Лише йому (прокурору) надане право шляхом здійснення нагляду у формі процесуального керівництва органами досудового розслідування забезпечити швидко, повне та неупереджене розслідування кримінального правопорушення (ч. 2 ст.9 та ч. 2

ст. 36 КПК України 2012 року) і на основі незаперечних доказів прийняти законне і неупереджене рішення – скласти (затвердити) обвинувальний акт і направити його до суду з реєстром матеріалів досудового розслідування (ст. 291 КПК України) для розгляду матеріалів кримінального провадження (кримінальної справи) стосовно обвинуваченої особи по суті [1].

Саме завдяки цьому після призначення справи до судового розгляду прокурор приступає до підтримання державного обвинувачення – процесуальної діяльності, спрямованої на доведення перед судом висунутих ним в обвинувальному акті матеріально-правових підстав обвинувачення з метою забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 3 КПК України) [2].

У свою чергу, ч. 1 ст. 340 КПК України встановлено кримінально-процесуальний інститут відмови прокурора від підтримання державного

обвинувачення у суді у випадках, коли даними судового розгляду не підтверджено подію кримінального правопорушення, наявність у діяч обвинуваченого складу кримінального правопорушення, участь обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. Це питання, окрім законодавчого врегулювання, широко обговорюється й на теоретичному рівні [3].

Проте, відмовившись від продовження виконання конституційної функції обвинувачення (п. 1 ст. 121 Конституції України), прокурор «руйнує» ініційоване ним же судове провадження (провадження у суді першої інстанції) з повним визнанням невинуватості підсудного у зв'язку з інколи недостовірністю представлених стороною обвинувачення до суду доказів, їх недостатністю чи грубими порушеннями процесуального закону в період проведення досудового розслідування.

Резонно виникає питання – чому прокурор направив до суду матеріали кримінального провадження, побудовані на доказах, одержаних інколи незаконним шляхом чи на припущеннях? Чому на досудовому розслідуванні всі сумніви щодо доведеності вини підозрюваного не тлумачилися на його користь? Чому так поступив прокурор з прийняттям положень, якими був скасований інститут додаткового розслідування і коли вимоги до якості розслідування кримінальних проваджень значно зросли?

Можна стверджувати, що прокурор, який з самого початку досудового розслідування кримінального правопорушення здійснював нагляд за додержанням законів та процесуальне керівництво розслідуванням, брав безпосередню участь у слідчих (розшукових) діях чи виконував деякі з них особисто, складав (затверджував) обвинувальний акт і направляв його до суду, повинен бути на сто відсотків переконаним у винуватості обвинуваченого. З інших умов, на нашу думку, немає ніяких підстав для ініціювання судового розгляду справи по суті.

Якщо прокурор не виконав цих вимог і свідомо направив до суду кримінальне провадження, побудоване на недостовірних доказах, то суд, який же повністю провів дослідження цих доказів у судовому засіданні, не повинен приймати до уваги відмову прокурора від обвинувачення, а мусить провести судовий розгляд справи до кінця і постановити виправдовувальний вирок. Копію цього вироку суд має направити вищестоящому прокурору для проведення службової перевірки і вирішення питання про відповідальність прокурора-обвинувача (його керівника) за неналежне виконання ним своїх прямих

службових обов'язків як на досудовому слідстві, так і в судовому провадженні.

Як наслідок, інститут відмови прокурора від обвинувачення, на сьогодні не є досконалим [4]. Ця проблема потребує подальшого самостійного дослідження на монографічному (фундаментальному) рівні. На наш погляд, вказаний інститут можна застосовувати лише у виняткових випадках, коли, наприклад, при судовому розгляді матеріалів кримінального провадження (кримінальної справи) будуть виявлені нові чи нововиявлені обставини, які не були і не могли бути відомими прокурору і слідчому під час проведення досудового розслідування.

У цілому інститут відмови прокурора від обвинувачення протирічить вимогам закону про встановлення істини, конституційним принципам законності, забезпеченню доведеності вини обвинуваченого, презумпції невинуватості, а також процесуальному принципу дослідження доказів.

З урахуванням цих принципів суд першої інстанції повинен приймати кінцеві рішення лише на базі зібраних, перевірених і належним чином оцінених доказів, а не на підставі лише переконань (думок) учасників процесу, що не віднесені законом ані до доказів, ані до їх джерел, а тому з погляду доказового права не можуть покладатися в основу судового рішення.

Будь-який вирок суду повинен відповідати фактичним обставинам справи. Відмова прокурора від обвинувачення – це переконання прокурора, його власна думка (нерідко помилкова). Її не слід сприймати як доказ, а тим більше класти в основу судового рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каркач П., Ковальова Я. Деякі питання суті державного обвинувачення за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / П. Каркач, Я. Ковальова // Вісник прокуратури. – 2011. – №11. – С. 26-39.
2. Дьомін Ю. Особливості підтримання державного обвинувачення за новим кримінальним процесуальним законодавством України / Ю. Дьомін // Вісник прокуратури. – 2012. – №11. – С. 7-13.
3. Див.: Мельник О. Законодавча регламентація відмови прокурора від державного обвинувачення в Україні та інших країнах СНД / Ю. Мельник // Вісник прокуратури. – 2012. – №3. – С. 67-73.
4. Білоусова А., Калачова О. Відмова від державного обвинувачення та зміна обвинувачення прокурором у суді / А. Білоусова, О. Калачова // Вісник прокуратури. – 2012. – №12. – С. 45-49.